

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue Özel Sayı 1 (Ekim/October 2023), s. 840-853.
Geliş Tarihi-Received: 04.09.2023
Kabul Tarihi-Accepted: 04.10.2023
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1355155

Köycü Oktay* Adlı Çocuk Romanının Pedagoji, Değerler ve Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi

An Analysis of the Children's Novel Named Köycü Oktay in Terms of Pedagogy, Values, and Turkish Education

Erhan AKDAĞ**

Öz

Türkçenin eğitimi ve öğretiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli bir yeri vardır. Özellikle çocuk romanları, zengin anlatım olanakları ve konu çeşitliliği açısından okurların ilgi ve beklentilerini karşılamada öne çıkan edebî türler arasında yer alır. Çocuk romanı yazarının, hedef kitlesi olan çocuğu iyi tanması, pedagojik duyarlılığa sahip olması ve okuruna türlü konuda bilgi sunarak değerler aşılması çocuk eğitimine büyük katkı sağlar. Bu nedenle çocuk edebiyatı yazarlarından çocuk gelişiminde üstlendikleri sorumluluğa uygun ve pedagojik duyarlılığa sahip ürünler ortaya koymaları beklenir. Bu noktada Türk çocuk romancılığında Köy Enstitüsü yazarları arasında yer alan ve kısa yaşamında idealist eğitimci kimliğiyle tanınan Selahattin Şimşek öne çıkar.

Selahattin Şimşek'in 1961'de Varlık Yayınları'na yayımlanan *Köycü Oktay* adlı çocuk romanı gerek Türkçe eğitimi gerek pedagoji gerekse de değerler açısından dikkat çeken bir eserdir. Türkçeyi özenli kullanarak eğitimci kimliği ve pedagojik duyarlılığıyla çocuklara seslenen yazar, tek çocuk romanı olan *Köycü Oktay*'da Anadolu'nun gelişip kalkınması konusunu işler. Şimşek'e göre toplumsal kalkınma ve ilerlemede köy ve köylü kilit rol oynamaktadır ve genç cumhuriyetin ilerlemesi ancak akıl, bilim ve teknikle donatılmış öncü kişilerin köye/köylüye ulaşmasıyla sağlanabilir. Romanda Anadolu aydınlanmasının köy merkezli olacağı, yurttaşların köye ve köylüye değer verdiği sürece mutluluk ve refah içerisinde yaşayacakları tezi ileri sürülür. Toplumcu gerçekçi sanat anlayışını benimseyen Selahattin Şimşek *Köycü Oktay*'da idealize ettiği çocuk karakteri Oktay'dan hareketle çocuklara bilginin değerini, çalışmanın önemini, köy ve köylü sevgisini aşlamaya çalışır. Romanda eğitimin değeri, idealizm ve çalışmanın önemi, halk sağlığı, çocuk gelişimi, ziraat vb. gibi birçok konuda önemli bilgiler bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk romanı, pedagoji, değer, Selahattin Şimşek, *Köycü Oktay*.

Abstract

Children's literature holds a crucial place in the education and teaching of Turkish. Amongst various literary genres, children's novels are notably interesting due to their rich narrative possibilities and diverse subjects. Authors writing children's novels, who possess a deep understanding of their target audience, display pedagogical sensitivity and instill values by

* Bu çalışma, 16-18 Ekim 2019 tarihleri arasında Samsun'da düzenlenen XI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda sunulan bildirinin geliştirilmiş şeklidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, e-posta: erhanakdag@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3368-6064.

offering information on various topics, thus making a prominent contribution to the education of children. For this reason, authors of children's literature are expected to produce books with pedagogical sensitivity while being responsible for child development. At this point, Selahattin Şimşek, one of the Village Institute writers in Turkish children's fiction who was known for his idealist educator identity during his short life, stands out.

Selahattin Şimşek's children's book *Köycü Oktay*, which was published by Varlık Publications in 1961, is an exceptional piece of work in terms of Turkish education, pedagogy, and values. The author uses Turkish language meticulously and addresses children with his identity as an educator, emphasizing pedagogical sensitivity. In his only children's novel *Köycü Oktay*, Şimşek deals with the development of Anatolia and highlights the importance of villages and peasants in social development and progress. The advancement of the youthful republic can be secured by pioneers possessing reason, science, and technique who reach the village and peasantry. The novel presents the hypothesis that Anatolian enlightenment is centered on villages, and citizens will experience happiness and prosperity as long as they appreciate the village and the peasants. Selahattin Şimşek, who employs a socialist realist approach to art, seeks to instill in children the importance of knowledge, diligent work, and affection for both the village and its inhabitants via the idealized child protagonist, Oktay, in *Köycü Oktay*. The novel contains vital informations on the value of education, idealism, hard work, public health, child development, agriculture, and other related subjects.

Keywords: Children's novel, pedagogy, value, Selahattin Şimşek, *Köycü Oktay*.

1. Giriş

Çocuk edebiyatı; çocuğun yaşamı öğrenmesi, anlamlandırması, farklı pencerelerden görmesi, hayal dünyasını geliştirip sürekli canlı tutması bakımından oldukça önemli bir alandır. Sınırlı bir ömre sahip olan insanın sınırsız olay ve durumla karşılaşması, buna bağlı olarak akıl yürütmesi, çıkarımda bulunması ancak edebî eserlerle, kitaplarla ve okumakla mümkündür. Bu nedenle çocuk edebiyatı; bireyin bilgisi, görgüsü, duygusal gelişimi ve kişilik gelişimi üzerinde belirleyici bir işlev taşır. Çocuk edebiyatı Şirin'in (2007, s. 16) deyişiyle temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışı ve gerçekliğini yansıtan; dilde, düşüncede çocuğa göre içeriği yalınlık ve içtenlikle gerçekleştiren; ona okuma alışkanlığı kazandırıp estetik yönden katkı sağlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır. Zengin ve Zengin'e (2009, s. 76) göre çocuğun duygu, düşünce ve hayal bakımından okumaya veya dinlemeye layık saydığı metinler çocuk edebiyatı olarak nitelendirilir. Güleriyüz (2004, s. 275) çocuk edebiyatını 3-15 yaşları arasındaki çocukların duyuşsal ve bilişsel özelliklerine uygun söz sanatına dayalı ürünler toplamı olarak açıklar. Yalçın ve Aytaş'a (2016, s. 19) göre ise çocuk edebiyatı çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır. Tüm bu tanımlardan hareketle çocuk edebiyatının çocuğu merkezde tutan ve onun eğlenirken öğrenmesini sağlayan bilgilendirici ve eğlendirici bir alan olduğu görülür.

Çocuk edebiyatı ürünleri, okurlarını bilgilendirme ve eğlendirme işlevinin yanı sıra onlara birçok ulusal ve evrensel değer kazandırır. Nas'a (2004, s. 65-82) göre çocuğun millî duyarlılığının gelişmesinde, mensubu olduğu milletin kültürünü tanımasında, şovenizmden arınık vatan ve yurt sevgisi kazanmasında, dürüst, sorumlu ve çalışkan bir kişilik sergilemesinde çocuk kitaplarının katkısı büyüktür. Okuduğu kitaplardaki soru ve sorunları düşünen, bunlara yanıt ve çözümler bulmaya çalışan bir çocuk kendisinde ister istemez zorluklarla mücadele etme, sorumluluk ve kararlılık gibi tutum ve davranışlar geliştirir. Çocuk kitapları, okurlarına içinde yetiştiği kültürü ve toplumsal bilinci sezdirmede oldukça etkili bir araçtır. Bu kitaplar sayesinde, bir dönem, Türkiye'de çocukların özellikle Anadolu'yu, köyü ve köylüyü tanıması; onların sorunlarının farkına vararak bu sorunlara çözüm üretmesi amaçlanır. 1930-1980 yılları arasında Türk romanında, 1960'lardan itibaren de çocuk kitaplarında etkili olan toplumcu gerçekçi sanat

anlayışı, okurlarına köyü ve köylüyü tanıtarak sevdirmeye görevi üstlenir. Esas itibarı ile 1934'te Sovyet Yazarlar Birliği Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda Rusya'da resmîyet kazanan toplumcu gerçekçilik, Marksist ideolojinin sanatçıya ve eserine yansımaları olarak nitelendirilir. Toplumcu gerçekçi yazarların eserleri tarihsel maddecilikle diyalektik materyalizme dayanır. Bir parti edebiyatı olan toplumcu gerçekçilikte ideolojiyi ön planda tutma, sınıf mücadelelerini işleme ve sosyalizme hizmet etme baskındır. Lenin'e (1968, s. 101-102) göre edebiyat mutlaka sosyal-demokrat partinin çalışmasının bir unsuru, gazetelerse parti teşkilatlarının birer organı olmalı; yazarlar parti teşkilatlarına girmeli; yayınevleri, satış mağazaları, okuma odaları, kitaplıklar partinin kendi malı olmalı; teşkilatlanmış sosyalist işçi sınıfı her yere işçi sınıfının davasını götürmelidir. Buna göre toplumcu gerçekçi bir yazar köylü ve işçi sınıfının sömürülmesine karşı çıkar. Bu toplumsal sınıfların vereceği mücadeleyle devrimin, eşitliğin geleceğine inanır. Eserinde ekonominin insan ve toplum yaşamı üzerindeki etkisini göz önüne alarak sömürüyü, eşitsizliği ve ezen-ezilen ilişkisini yansıtır.

Türkiye'de toplumcu gerçekçi yazarların yetişmesinde 1940'ta kurulan Köy Enstitülerinin rolü büyüktür. Bu okullardan yetişen birçok şair ve yazar Anadolu'yu aydınlatma ülküsü taşıyarak eserler kaleme alır. Dönemin toplumcu gerçekçi sanat eserlerinde mekânın özellikle köy olmasına dikkat edilir. Tüzer ve Hüküm'e (2019, s. 184) göre köy, üretimin ve tarım işçisinin var olduğu ve yaşama tutunduğu mekân olarak romantik Marksistlerin çıkış noktasını oluşturan bir mekândır. Bu mekân Türk edebiyatında toplumcu gerçekçi yazarlar ortaya çıkana kadar ihmal edilmiştir. Okay (2011, s. 236) Türk romanında 1870'lerden 1920'lere kadar devam eden yarım asırlık süresi içinde konusu az veya çok köyde geçen sadece altı roman ve öykü bulunduğunu saptar. Bu sayı Türk öykü ve romancılığının belirtilen dönemde şehir merkezli olduğunu ortaya koyar. Karpat (1962, s. 38-39) da Türkiye'de gerçek anlamda köy edebiyatının köylüyü bilgisizlikten kurtarmak amacıyla 1940'ta kurulan Köy Enstitüleriyle başladığının altını çizer. Bayrak'a (1978, s. 65) göre de köy roman ve öykücülüğünün bir akım durumuna gelmesi ancak 1945'ten sonra olur ve bunun gerçekleşmesini sağlayanlar Köy Enstitülü yazarlardır.

Köy Enstitülerinden yetişen yazarların köy edebiyatına öncülük etmeleri konusunda "Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte, halk kültürü ve köylücülük, merkezi politika içinde kuramsal olarak daha çok dile getiriliyor olmakla birlikte, bu kültürün ülke genelinde imgesel alanda canlanabilmesi için Köy Enstitüleri'ni, yazın alanına taşınabilmesi için de Köy Enstitüsü kökenli yazarları beklemek gerekecektir." (Akçam, 2010, s. 292) değerlendirmesi yapılır. Bu yazarlar, içinde yetiştikleri köye ve köylünün sorunlarına yakından tanıklık ederek gözlemlerini romanlarına yansıtır. Örgen (2017, s. 52) Türk edebiyatında feodalizme bağlanan köy romanlarının, krizi toplumsal zıtlıklar üzerinde kurarak devrime dönük bir heyecanı geliştirme çabası içinde olduklarına dikkat çeker. Ne var ki Selahattin Şimşek *Köycü Oktay* adlı çocuk romanında bu toplumsal zıtlığa (zengin-fakir, ezen-ezilen) yer vermeksizin köyün, köylünün, ülkenin kalkınması ve gelişmesine yönelik bir reçete oluşturmayı amaçlar. *Köycü Oktay*'ın ağanın baskısı ve emeği sömürüşünü anlatan diğer köy romanlarından ayrılan yönü, sınıf çatışmasını merkeze almayıp köyün ve köylünün kalkınmasına yönelik bir yol haritası çizmesidir. 27 Mayıs Askerî Müdahalesinden bir yıl sonra, 1961'de *Varlık* Yayınları tarafından yayımlanan bu eserde toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde idealizmin, eğitimin ve köycülüğün birlikteliğine vurgu yapılır.

Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı çocuk romanı üzerine ilk ve tek incelemeyi Akdağ'ın (2022) *Toplumcu Gerçekçi Yazarların Çocuk Romanlarında Eğitim (1940-1980)* adlı çalışması oluşturmaktadır. Alan yazında eğitim şehidi yazar Selahattin Şimşek ya da

Köycü Oktay romanı hakkında herhangi bir akademik çalışmanın bulunmaması, Türkiye’de çocuk edebiyatı araştırmalarındaki önemli bir eksikliği gözler önüne serer. Ülkemizin önemli ve saygın yayınevlerinden *Varlık*’ın 62 yıl önce yayımladığı *Köycü Oktay* romanı üzerine yeterli çalışmanın bulunmaması dikkat çekicidir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Selahattin Şimşek’in 1961’de *Varlık* Yayınları tarafından yayımlanan *Köycü Oktay* adlı çocuk romanının “pedagoji”, “değer” ve “Türkçe eğitimi” başlıkları altında incelendiği bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 187). Bu materyaller; makale, rapor, günlük, mektup ve diğer yazılı kaynakları içerebilir. Araştırmacılar, bu yazılı materyalleri detaylı bir şekilde okuyarak belirli temaları, eğilimleri veya desenleri belirlemeye çalışırlar ve sonuçları çıkarımlarla desteklerler.

2.2. İnceleme Nesnesi

Bu araştırmanın inceleme nesnesini öğretmen-yazar Selahattin Şimşek’in 1961’de *Varlık* Çocuk Klâsikleri tarafından yayımlanan *Köycü Oktay* adlı çocuk romanı oluşturmaktadır. 47 sayfadan oluşan kitabın çizimleri Çetin Özkırım tarafından yapılmıştır.

Resim 1. *Köycü Oktay* adlı eserin ön ve arka kapağı

2.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim şehidi Selahattin Şimşek’in çocuklar için kaleme aldığı *Köycü Oktay* adlı çocuk romanının pedagojik açıdan, değerler ve Türkçe öğretimi açısından incelenmesine dayanan bu araştırma, çocuk edebiyatındaki önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Kitabın yayımlanışının üzerinden 62 yıl geçmesine rağmen *Köycü Oktay* üzerine herhangi bir bilimsel çalışmanın bulunmaması, yazarı Selahattin Şimşek’in yaşam öyküsü hakkında - tüm ansiklopedi ve sözlüklerde birbirini yineleyen yanlış bilgiler verilmesinin aksine- en doğru bilgiyi içermesi araştırmanın önemini artırmaktadır.

2.4. Araştırmanın Problemi/Alt Problemleri

“Selahattin Şimşek’in *Köycü Oktay* adlı çocuk romanı pedagoji, değer ve Türkçe eğitimi açısından ne tür bir içeriğe sahiptir?” sorusu bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

- *Köycü Oktay* adlı çocuk romanının konusu nedir?
- Selahattin Şimşek kimdir?

soruları da araştırmanın alt problemlerini oluşturmaktadır.

2.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Doküman incelemesine, belge ve metin çözümlemesine dayalı bu nitel araştırmaya başlanmadan önce konuyla ilgili alan yazını taranmış ve gerekli kaynaklar toplanmıştır. *Köycü Oktay*'ın 1961 tarihli birinci ve 1965 tarihli ikinci basımları temin edilerek karşılaştırmalı biçimde gözden geçirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Wolcott'a (1994, p. 10) göre betimsel analiz, bir açıklama ortaya koyarken verilerin orijinal formuna bağlı kalınarak doğrudan alıntılarla sunulmasıdır. Betimsel analiz elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmasından oluşur. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okura sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 224). *Köycü Oktay* adlı çocuk romanından pedagoji, değer ve Türkçe eğitimi başlıkları altında elde edilen bulgulara eserden alıntılarla yer verilmiştir. *Köycü Oktay*'ın yazarı Selahattin Şimşek'in yaşamı hakkında en doğru bilgiye ulaşmak için yazarın kızı Olcay Şimşek'e ulaşılmış ve kendisiyle bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı tek çocuk romanı bu araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

3. Bulgular

Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı çocuk romanının ilk baskısı *Varlık* Yayınları tarafından 830 sayı numarasıyla Haziran 1961'de 16,5x12 cm ebadında saman kâğıda yapılır. Yalnızca kapağı renkli olan kırk yedi sayfalık eserde Çetin Özkırım'ın çizdiği beş siyah-beyaz resim yer almaktadır. 1965'te aynı yayınevince ikinci baskısı yapılan eserde bazı yazım ve noktalama yanlışlarının giderildiği görülür. İdealizmin, çalışkanlığın, üretkenliğin, köy sevgisinin ve köye hizmet aşkının öne çıkarıldığı *Köycü Oktay* adlı çocuk romanında pedagoji, değerler ve Türkçe eğitime yönelik şu verilere ulaşılmaktadır:

3.1. *Köycü Oktay* Romanının Özeti

Köycü Oktay fabrikatör bir babanın oğlu olan Oktay'ın köy ve köylü sevgisini, çalışkanlığını, idealizmini ve doktor çıkararak Dereköy'e hizmet etmesini anlatır. Çocukluğundan itibaren köye ve köylüye büyük bir ilgi ve sevgi duyan Oktay, şehrin en lüks apartmanında hizmetçilerle büyür. Anne ve babası onu üzerine titreyerek yetiştirmeye özen gösterir. Babasının zeytinyağı ve deri olmak üzere iki fabrikası, üç apartmanı, otomobili ve özel şoförü vardır. Oldukça mutlu bir çocukluk dönemi geçiren Oktay günün birinde, evlerine giren her türlü gıdanın üreticisi olduğunu öğrendiği köylüleri merak eder. Bu merak yıldan yıla artarak büyük bir özleme dönüşür. Bir okul gezisinde Oktay tüm sınıfı babasının kiraladığı otobüsle Dereköy'e götürür. Köylülerle yakın ilişkiler kuran, onlarla dost olan Oktay ortaokuldayken de sürekli köy ve köylüler üzerine konuşması nedeniyle arkadaşlarıncı “*Köycü Oktay*” adıyla anılır.

Oktay'ın sınıfında Hasan ve Osman adında iki köy çocuğu vardır ve bu çocuklar onun en yakın arkadaşlarıdır. Derslerinde oldukça başarılı olan bu üç arkadaş liseyi bitirdikten sonra köye ve köylüye hizmet etmek üzere sözleşir. Köyün öncelikle hangi meslek grubuna gereksinimi olduğunu belirleyerek mesleklerini seçerler. Hasan öğretmen okuluna giderek öğretmen, Osman tarım okuluna giderek ziraatçı, Oktay da tıp fakültesine giderek doktor olmayı planlar. Aradan yıllar geçer. Hasan ve Osman planladıkları şekilde okullarını bitirerek Dereköy'de çalışmaya başlar. Hasan, köyün yeni okulunda çocukları okutan idealist bir öğretmen, Osman da köylünün tarımda bilinçlenmesini sağlayıp ürün verimini artıran çalışkan bir ziraatçı olur. Selahattin Şimşek okumanın ve bilimin insan yaşamı üzerindeki etkisini, idealizmin ve çalışkanlığın önemini, köyde her işin modern yöntemlerle, akılla ve bilimle yapılması gerektiğini eserinde şu sözlerle vurgular:

Gün geldi, herkes hasadını kaldırıp içeri attı. Bu yıl Dereköy'lüler her yıldan daha çok hasat elde ettiler. Çünkü, eski yıllarda tarımdan iyice anlamıyorlardı. Ne zaman ekileceğini, ne zaman sulanacağını bilmiyorlardı. Ekinleri, pancarları böcek yiyor, meyveleri kurtlar kemiriyordu. Harmanın içinde öküzler tabak, koyunlar çiçek hastalığına yakalanıyor, bu yüzden de harman, hasatları zamanında kaldıramıyor, süt, peynir elde edemiyor, hayvanların da bir kısmı ölüp gidiyordu. Bu yıl bunların hiçbirisi görülmedi. Tarımcı Osman herşeyi zamanında gördü, köylülere gerekli bilgileri verdi. Çoğunu da kendi eli ile ilâçladı. Onun için de bu yıl hasat bol oldu, bütün köylülerin yüzü güldü. Köylüler boyuna Tarımcı Osman'a dua ediyorlardı. Tarımcı Osman bunları gördükçe kendisi de seviniyor, yorgunluğu çıkıyordu (Şimşek, 1961, s. 38-39).

Evlilik çağı gelen Hasan bir ebeyle evlenerek köyde doğum sırasındaki çocuk ölümlerinin azalmasını sağlar. Osman da kız enstitülü bir nakış dikiş öğretmeniyle evlenerek köy kızlarının el sanatlarının gelişmesinin önünü açar. Evli çiftler, köylüleri bilinçlendirmek ve bilgilendirmek için ücretsiz eğitimler verir. Oktay'ın girişimiyle köye bir sağlık yurdu yapılır. Arkadaşlarıyla sürekli görüşen ve altı yılın sonunda tıp fakültesini başarıyla bitiren Oktay, Dereköy'e doktor olarak atanır. Oktay'ın geldiği gün olan 1 Mayıs köyde bayram ilan edilir. Sağlık yurdunun açılışını vali yapar. Köy; eğitim, ziraat ve sağlıkta çok kalkınır ve tüm Türkiye'ye örnek olur. Yurt dışından Köycü Oktay'ı ve onun köyde gerçekleştirdiği mucizeyi merak ederek görmeye gelenler bile vardır. Köyde spor kolu, tiyatro ve orkestra kurularak müsabakalar, oyunlar ve konserler düzenlenir. Oktay'ın başarısını kutlayan babası artık şehrin tadının kalmadığını belirterek köye taşınmak istediğini belirtir. Romanın son cümlesi olan “ – Oğlum, dedi. Artık şehrin tadı kalmadı. Bir ev hazırla da biz de buraya göçelim.” (Şimşek, 1961, s. 47) sözüyle yazar, köye yönelişin açık bir bildirisini dile getirir. *Köycü Oktay*'da gerekli değerlerin verilmesi ve yatırımların yapılmasıyla köylerin şehirlerden geri kalmayacağı vurgulanır. Roman Türk milletinin kalkınmasının ancak eğitimle, çalışmakla, akılla, bilimle, köyle ve köylüyle olacağını altını çizer.

3.2. Köycü Oktay'da Pedagoji

Pedagoji “öğretmenlik sanatı, bilimi veya mesleği olarak tanımlanır.” (Merriam-Webster). Alaylıoğlu ve Oğuzkan (1976, s. 82) “eğitbilim” sözcüğüyle karşıladıkları pedagojiyi “eğitimin ilke, metot ve uygulamalarını sistemli bir şekilde inceleyen bilim”; “öğretme sanatına, uygulamalarına veya öğretmenlik mesleğine verilen ad” şeklinde açıklar. Yıldırım (2011, s. 50) pedagoji (çocuk yetiştirme)nin toplumun ruhsal ve entelektüel sağlığı için büyük önem arz ettiğini; toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını oluşturan en önemli etkenin insan yetiştirme modeli olduğunu ve bu modelin de toplumun ilerlemesiyle özgürleşmesini sağladığını belirtir. Selahattin Şimşek, *Köycü Oktay*

adlı çocuk romanında pedagojik açıdan önemli bilgiler verir. Oktay'ın üç ila beş yaşları arasında gösterdiği gelişimin üzerinde duran yazar, eserde farklı yaş dönemlerine ait gelişim özelliklerini yansıtır. Yazar yaş dönemlerinin çocuk gelişimi açısından özelliklerine romanda bilinçli olarak yer vererek okurlarını çocuk gelişimi konusunda bilgilendirmeye çalışır. Romanda Oktay'ın üç yaşındaki özellikleri "*Havuzla girmek ister, kuşları tutmak ister, çiçekleri koparmak ister. Her şeye uzanır.*" (Şimşek, 1961, s. 4) sözleriyle, dört yaşındaki fizyolojik gelişimi "*Oktay gününü büyüyor, gelişiyor. Boyuna kilo alıyor. Şimdi dört yaşına girdi.*" (Şimşek, 1961, s. 4) sözleriyle, beş yaşında gösterdiği devinsel beceri de "*Aradan bir yıl daha geçti. Oktay beş yaşına girdi. Artık yalnız başına merdivenden inip çıkıyor, bahçeyi korkmadan dolaşabiliyor.*" (Şimşek, 1961, s. 5) sözleriyle dile getirilir. Yazarın eğitimci olmanın verdiği bakış açısının ve aldığı pedagojik eğitimin de etkisiyle çocukların gelişim dönemlerini eserinde özellikle göstermeye çalıştığı açıktır.

Selahattin Şimşek, yedi yaşında ilkokula başlayan Oktay'a öğretmeninin gösterdiği sevgiyi romanında şu sözlerle anlatır: "*Oktay'ı Başöğretmen birinci sınıfa götürdü. Dersanesini gösterdi; öğretmeni ile tanıştırdı. Öğretmeni genç bir bayandı. Oktay'ı çok sevdi. Sınıfına aldı, numarasını, adını defterine yazdı.*" (Şimşek, 1961, s. 12-13). Okula yeni başlayan bir çocuğa kılavuzluk ederek yardımcı olan okul müdürüyle onu sevgiyle kuşatan öğretmenin varlığı okurların okula ve eğitime yönelik sevgi duymalarını sağlayabilir. Yazar okulun ilk gününü resmettiği söz konusu mutluluk tablosuyla öğrencilere okulun bir ilgi ve sevgi yuvası olduğunu sezdirmektedir. Yazarın Oktay'ın okul sevgisini ve örnek bir öğrenci oluşunu anlattığı "*Oktay, o günden sonra hiçbir gün okulundan kalmadı. Her gün tam zamanında gelir ve zamanında okuldan ayrılırdı. Hiçbir arkadaşının kalbini kırmaz, küfür etmez; derslerine çok çalışırdı.*" (Şimşek, 1961, s. 13) cümlelerinde idealist ve çalışkan öğrenci tipi çizdiği görülür. Buna göre başarıya giden yolda bir öğrenci öncelikle derslerini sıkı takip etmeli, eğitimini aksatmamalı, arkadaşlarıyla iyi geçinmeli, kötü söz söylememeli ve derslerine çok çalışmalıdır. Selahattin Şimşek örnek öğrenci tipini çizdiği söz konusu cümleleriyle çocuklara başarılı ve idealist bir öğrenci olmanın gereklerini sezdirmeye çalışmaktadır.

Romanda sınıf öğretmeninin öğrencilerinin kişilik gelişimi üzerindeki etkisini gösteren cümleler yer almaktadır. Yazar "*Uzun izahlarını dinleyen öğretmen, Oktay'a: — Oğlum, dedi. Çarşamba günü öğleden sonra bütün öğrencilere, gittiğimiz DEREKÖY'ü anlatır mısınız? Oktay hemen kabul etti. — Olur, öğretmenim. Derhal hazırlanayım. (...) O gün okul salonu hınca hınç dolmuştu.*" (Şimşek, 1961, s. 18) sözleriyle öğretmenin öğrenci üzerindeki emeği ve yönlendiriciliğine dikkat çeker. Öğretmenin Oktay'a topluluk karşısında konferans verdirme çabası, öğrencisinin konuşma becerisini geliştirerek ona özgüven aşılması oldukça dikkat çekicidir. Eserde Oktay'ın verdiği konferansa ilişkin "*Yavaş yavaş kürsüye çıktı. Salonda çıt yoktu. Herkes dikkat kesilmiş[,] Oktay'a kulak vermişlerdi. (...) Tam iki saat sürdü konuşması. Herkes can kulağı ile dinledi.*" (Şimşek, 1961, s. 19) cümleleri öğrencilere dinleme adabını göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bilgilenmek ve düşünmek amacıyla konferans salonunda bulunan -öğretmeninden öğrencisine varıncaya dek- herkesin konuşmayı sessizce ve ilgiyle dinlemesi yazarın okurlarda dinleme kültürünü geliştirme çabasına örnek gösterilebilir. Yine, romanda Oktay'ın babasının şehirli ve çok zengin ve bir kişi olmasına rağmen oğlunun köye gitme ve kendisini köylülere adama arzusuna karşı çıkmaması yazarın pedagojik duyarlılığını gözler önüne serer. Oktay'ın babasının herhangi bir insan ve coğrafya ayrımı yapmamasına, çocuğunun aldığı kararlara saygı duyarak tutum ve davranışlarını anlayışla karşılmasına romanda özellikle yer verilmektedir. Yazar bu yolla *Köycü Oktay*'da yetişkinlere örnek bir baba profili çizmekte ve çocuk yetiştirmede ebeveynin taşıması gereken niteliklere dikkat çekmektedir.

3.3. Köycü Oktay'da Değerler

Değer, *Türkçe Sözlük*'te "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü" (TDK, 2011) olarak tanımlanmaktadır. İnsanlar Alaylıoğlu ve Oğuzkan'ın (1976, s. 62) "bireyin veya toplumun edindiği ve geliştirdiği değerlerin tümü"; "bir kimsenin değişik durumlarda gösterdiği tepkilere yön veren köklü tavır ve inançlar" olarak açıkladığı değerler sistemiyle çevrelenirler. Değerlerin oluşmasında insanların, toplumların görüp geçirdikleri; uzun yaşam deneyimi sonucunda elde ettikleri duygu, düşünce dünyasıyla tutum ve davranışlar etkilidir. Kaygana, Yapıcı ve Aytan (2013, s. 659) değerleri herhangi bir davranış, durum, olay ve olgunun insanlar arasında arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç, düşünce ve genelgeçer yargı, tutum olarak ele alır. Çocukların kişilik gelişiminde, ulusal ve evrensel açıdan sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerinde değerler son derece etkili ve önemlidir.

Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı romanı değerler eğitimi açısından oldukça zengin bir eserdir. Romanda başta insan ve vatan sevgisiyle çalışkanlık olmak üzere yardımlaşma, sorumluluk, empati, konukseverlik, iyilik, tok gözlülük gibi birçok değer yer almaktadır. Yazarın çocuklara öncelikle kazandırmayı arzuladığı değer sevgidir. Eserde söz konusu değer; çocuk, köylü, insan ve vatan sevgisi olmak üzere çeşitlendirilir. Romanın henüz girişinde yazar, anne ve babanın çocuğa yönelik sevgisine yer verir. Romandaki "*Oktay evin bir tek oğludur. Annesi, babası çok sever onu. En güzel yiyecekleri yedirmek, en güzel giyecekleri giydirmek isterler. Hep onu düşünürler.*" (Şimşek, 1961, s. 3) sözleri ebeveynin çocuk sevgisini ortaya koyar. Oktay'ın ailesini merkeze alarak ebeveynin çocuğa olan ilgisini, sevgisini ve düşkünlüğünü dile getiren yazar, Türk toplumunda ailelerin çocuk konusundaki hassasiyetine dikkat çeker. Selahattin Şimşek, çocuğa yönelik sevginin yalnızca aileyle sınırlı kalmayıp toplumun tüm bireylerince benimsendiğini romandaki şu sözlerle ifade eder: "*Oktay, annesinin paraları çıkardığı anda sebzeceğinin yanına iyice yaklaştı. Sebzeceği yüzünü okşadı Oktay'ın.*" (Şimşek, 1961, s. 10). Pazarcının hiç tanımadığı bir çocuk olan Oktay'a gösterdiği sevgi toplumun çocuklara karşı beslediği ilgi ve sevgiyi ortaya koymaktadır.

Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı romanında dikkati çeken bir diğer değer de insan sevgisidir. Yazar, henüz beş yaşındaki Oktay'ın köylülere olan sevgisini romanda "*— Anne, dedi. Ben köylülere çok seviyorum. — Niçin oğlum? — Her şeylerini yemeyip bize getiriyorlarmış. — Parasıyla getiriyorlar oğlum. — Olsun, gene de seviyorum.*" (Şimşek, 1961, s. 12) sözleriyle açığa çıkarır. Şehirli ve zengin bir ailenin tek çocuğu olan Oktay'ın tanımadığı köylüler hakkında duyduğu sevgiyle yazar, çocuk gibi saf ve doğal bir varlığın hiçbir ayırım yapmadan insanlara olan sevgisini gözler önüne serer. Nitekim Oktay'ın yaz tatilinde Dereköy'e ikinci kez gelişinde kaldığı bir aylık dönemi anlatan "*Oktay büyüklerin oğlu, küçüklerin öz kardeşi gibi idi köyde. Herkesi seviyordu. Herkesin derdine çare bulmak istiyordu.*" (Şimşek, 1961, s. 21) sözleriyle tüm köylülere duyulan sevgi yinelenerek okurlara insan sevgisi aşılanmaktadır.

Selahattin Şimşek'in çocuk ve insan sevgisinin dışında çocuklara kazandırmak istediği bir diğer değer de vatan sevgisidir. Romanda yer alan "*Günlerden cumartesi idi. Gezinerek okulun önüne gelmişlerdi, zil çaldı. Çocuklar dışarı boşandılar. İkişer oldular. Öğretmenin bir komutu ile herkes hazır oldu; en gür sesle İstiklâl Marşı söylendi. Türkün al bayrağı okulun direğine çekildi. Gökte dalgalanmağa başladı.*" (Şimşek, 1961, s. 35) cümleleriyle yazar İstiklal Marşı ve Türk bayrağından hareketle millî değerleri öne çıkarmakta, okurlara vatan sevgisi aşılanmaktadır. Yazarın *Köycü Oktay*'da üzerinde özenle durduğu bir diğer değer de millî bayramlara ve Atatürk'e duyulan sevgidir. Romandaki "*29 Ekim günü Cumhuriyet Bayramı olduğu için o gün hiç kimse bir yere gitmedi. Sabahın erken saatlerinde*

davul zurna ötmeğe başladı. Bütün çocuklar annelerinin, ablalarının dikmiş olduğu cici elbiselerini giyip okulun önünde toplandılar. Evlere albayraklar çekilmişti." (Şimşek, 1961, s. 42) sözleri çocuklara Cumhuriyet Bayramının coşkulu havasını sezdirmektedir.

Köycü Oktay'da çocuklara sunulan değerler arasında sorumluluk ve empati de bulunmaktadır. Romanın arka kapağındaki *"Her gün soframıza gelen ekmeğimizi, yemeğimizi yerken bize bütün bu nimetleri sağlıyan köylerimizi ve oralarda kızgın güneş altında ter dökerek, ya da yağmurda karda, titriyerek bizim için çalışan iyi insanları hiç düşündünüz mü?"* sorusuyla okurlardan kendi içlerinde bir sorgulama yapmaları istenir. Yazar bu sayede çocuklara çevreye ve insanlara karşı sorumluluk duyma, kendilerini başkalarının yerine koyabilme erdemini sezdirir. Selahattin Şimşek'in eserinde özellikle üzerinde durduğu bir değer de çalışkanlıktır. Yazar, Oktay'ı idealize ederek okurlarına son derece çalışkan bir çocuk olarak sunar. Romanda geçen *"Çalışkanlığı, temizliği ve kimseyi kırmadığı için öğretmenleri de çok severdi Oktay'ı. az zamanda okuma, yazmayı öğrendi. Sınıfı o yıl birincilikle geçti."* (Şimşek, 1961, s. 13) cümlelerinde yazar, çocuklara oldukça çalışkan ve başarılı bir öğrenci tipi çizer.

Selahattin Şimşek'in Köycü Oktay'da yer verdiği bir başka değerse cömertliktir. Romanda bu değer hem şehirlilerce hem de köylülerce benimsendiği görülür. Romanda Oktay'ın köye yapacakları sınıf gezisi için otobüsü kendisinin kiralayacağını belirttiği *"Oktay: — Tutalım, dedi. Otobüsü ben tutacağım. Oktay güveniyordu, babasından otobüs parasını alacağına. Babası zengindi. Oktay ne istese verirdi."* (Şimşek, 1961, s. 14) cümlelerinde cömertlik öne çıkar. Şimşek (1961, s. 15) köy gezisi sırasında köylülerin konuklarına gösterdikleri konukseverliği ve cömertliği eserinde *"Soğuk ayran getirdi köylüler. Kana kana içtiler. Oktay: — Ben duymuştum, dedi. Köylülerin konuk[s]ever olduklarını."* sözleriyle belirtir. Köye gelen konukların yedirilip içirilmesi Anadolu insanının paylaşımcılığını da gözler önüne sermektedir.

Köycü Oktay'da öne çıkan bir başka değer de alçak gönüllülüktür. Oktay'ın tüm insanları eşit görmesi ve özellikle köylülere kardeşçe yaklaşması onun ne kadar alçak gönüllü bir kişi olduğunu gösterir. Romandaki *"Gördüğü köylülerle konuşmak isteyişi, tuhafına gidiyordu köylülerin. Öyleyken hoşlanıyorlardı, böyle bir şehirli zengin çocuğunun gelip kendileri ile konuşmasından."* (Şimşek, 1961, s. 13) ve *"Bütün köylüleri kardeş biliyordu. Ve bu duygu ile onlara sarılıyor, onların derdine ortak oluyordu."* (Şimşek, 1961, s. 45) cümleleriyle yazar, Oktay'ın sınıf ayrımcılığı yapmadan tüm insanları kucakladığını, onlara birlik ve beraberlik duygusuyla yaklaştığını ortaya koyar. Oktay'ın alçak gönüllü yapısı köy çocuklarının eğitimlerini sürdürmeleri için iyilik yapmasını ve yardımsever bir kişi olmasının da önünü açar. Nitekim, romandaki *"Oktay bunların her birisini bir okula yerleştirmiş"* (Şimşek, 1961, s. 43) ve *"Bütün köylü hastaları parasız muayene ve tedavi ediyor... Bütün köylü çocuklarını, köy köy dolaşarak aşı yapıyor... Gördüğü köylülerin hal ve hatırını soruyor, onlara faydalı sağlık öğütleri veriyordu."* (Şimşek, 1961, s. 45) cümlelerinde bu iki değer vurgulanır. Oktay'ın maddi ve manevi tüm olanaklarını kullanarak kendisini köye ve köylülere adanması onun son derece iyi ve yardımsever bir doktor olduğunun göstergesidir. Köycü Oktay'da yer alan söz konusu değerleri içeren örnek cümlelerden hareketle Selahattin Şimşek'in -çocuk edebiyatımızın erken dönemi sayılabilecek 1960'larda- değerler eğitimi açısından çocuklarda duyarlık ve farkındalık oluşturmaya çalıştığı görülmektedir.

3.4. Köycü Oktay'da Türkçe Eğitimi

Önen (1966, s. 724) Türkçe dersinin ereğini öğrencilere dinledikleri ve okuduklarını tam olarak anlayabilme; duyduklarını, bildiklerini, düşünüp tasarladıklarını amaca uygun ve etkili bir biçimde anlatabilme yeterliği kazandırmak olarak açıklar ve bu

ereğe ulaşmada Türkçe dersiyle ilgili çalışmaların dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarını kapsadığını belirtir. *Köycü Oktay* Türkçe eğitimine yönelik önemli veriler içeren bir eserdir. Romanda öncelikle ilkokula başlayan Oktay'ın okuma ve yazmayı öğrenir öğrenmez kendisini sürekli kitap okumaya verdiği anlatılır. Yazar "Eline geçeni okuyordu. Ders kitaplarından başka bir sürü kitaplar okudu." (Şimşek, 1961, s. 13) diyerek Oktay'ın okuma ve kitap tutkusunu gözler önüne serer. Çocukların okuma becerisini elde ettiklerinde kendilerini salt ders kitaplarıyla sınırlandırmaması gerektiğini vurgulayan Şimşek, onlara farklı kitaplar okumaları gerektiğini sezdirir. *Köycü Oktay*'da öne çıkan bir diğer beceri de yazmadır. Yazar, "Öğretmen: — Nedir o, Oktay? diye sordu. Oktay: — Defter, dedi. Köyde gördüklerimi yazdım. Bu köyü iyice inceledim. Artık ne sorarsanız sorun bana, bu köy hakkında." (Şimşek, 1961, s. 18) sözleriyle not alarak yazmanın öğrenme açısından önemine dikkat çeker. Yine Oktay'ın üçüncü sınıftayken Dereköy'e gerçekleştirilen bir okul gezisi sırasında aldığı köy notlarını öğretmeninin salık vermesiyle okul salonunda anlatması da konuşma eğitimi açısından büyük değer taşımaktadır. Romanda Oktay'ın hazırlıklı konuşma yapma uğraşısı eserde "İki gün vardı çarşambaya. İki gün içinde almış olduğu notlara ve gördüklerine dayanarak hazırlandı." (Şimşek, 1961, s. 18) sözleriyle yer alır. Henüz ilkokul öğrencisi olan Oktay'ın tüm okul karşısında ilk kez konferans verecek olması gerek Türkçe eğitimi gerekse de konuşma eğitimi açısından değer taşımaktadır. Nitekim konferans aracılığıyla bir öğrencinin köye yönelik izlenimlerini karşısındaki topluluğa sunması konuşma becerisini geliştirmede oldukça önemli bir etkinliktir. Romanda "O gün okul salonu hınca hınç dolmuştu. Oktay, ilk olarak topluluk karşısına çıkacağı için çok heyecanlı idi. Başöğretmen tarafından kürsüye çağrıldığında bir an titredi. Sonra heyecanını yenmeğe çalıştı. Yavaş yavaş kürsüye çıktı. Salonda çıt yoktu." (Şimşek, 1961, s. 18-19) sözleriyle betimlenen bu konferans Oktay'a ileride iyi bir konuşmacı olmanın yolunu açar. Konferansı salondaki kalabalığın can kulağıyla dinlemesi dinleme kültürü ve adabı açısından da değerlidir. Bu yolla öğrencilere katıldıkları hazırlıklı konuşma etkinliklerinde sergilemeleri gereken örnek tutum ve davranış sezdirilmektedir. Dinleme ve konuşma becerisi açısından önemli kazanımlar içeren iki saatlik bu konferansın başarısını yazar, "Sonra uzun uzun anlattı. Köyü her yönden tanıttı. [...] Dinleyenlerin hepsi daha çok sevdi köyü." (Şimşek, 1961, s. 19) sözleriyle ortaya koyar.

Dilidüzgün (1996, s. 25) çağdaş eğitimin gereklerini; çocuktan kitap ile yazınsal bir iletişim kurması, okuma alışkanlığı edinmesi, özgür ve eleştirel düşünmesi olarak açıklar. Bu bakımdan *Köycü Oktay*'da Selahattin Şimşek'in çocukların farklı kitaplar hakkında bilgi sahibi olmalarını ve okuma becerilerini geliştirmelerini amaçlayan bir yazar olarak öne çıktığı görülür. Selahattin Şimşek, romanda metinler arası bir yolla yine kendisi gibi Köy Enstitülü öğretmen ve toplumcu gerçekçi bir yazar olan Mahmut Makal'ın *Bizim Köy* adlı eserine yer verir. 1950'de yayımlanan ve Türk köy edebiyatının en önemli eserleri arasında bulunan *Bizim Köy*'ü okuyan Oktay bu kitaptan bir hayli etkilenir. Romanda Oktay'ın *Bizim Köy*'e ilişkin övgü dolu şu sözleri dikkat çekicidir: "Bir cumartesi öğleden sonra kitapçı vitrinlerine bakarken gözüne 'Bizim Köy' kitabı ilişti. Hemen içeri girip satın aldı. Eve gelerek kitabın üzerine kapandı. O gün ve pazar günü hiç dışarı çıkmadı, kitabı okuyup bitirdi. Oktay, köy hakkında çok şeyler biliyordu. Çok şeyler okumuştum ama bu kitapta hiç görmediği, okumadığı şeylerle karşılaştı. Okumağa doyamıyor, bazı yerleri tekrar tekrar okuyordu." (Şimşek, 1961, s. 24). Köy gerçeğini Mahmut Makal'ın dilinden öğrenmeye çalışan Oktay çok etkilendiği bu kitaptan iki tane daha alarak birini arkadaşı Hasan'a, diğerini de Osman'a gönderir. Selahattin Şimşek *Köycü Oktay*'da Mahmut Makal'ın *Bizim Köy* adlı eserinden söz ederek bir bakıma bu eseri çocuklara salık vermektedir.

Selahattin Şimşek *Köycü Oktay*'da öz Türkçeci bir tutum benimsemektedir. Romandaki "Oktay: — Ben duymuştum, dedi. Köylülerin konuk[s]ever olduklarını." (Şimşek, 1961, s. 15) ve "Köy çocuklarının öğretmen, okul; köydeki hastaların doktor beklediklerini;

köylülerin konuksever iyi insanlar olduklarını anlattı." (Şimşek, 1961, s. 19) cümlelerinde yazar Doğu kökenli "misafirperver" sözcüğü yerine Türkçe karşılığı olan "konuksever" sözcüğünü kullanır. "Armağanlar geldi Oktay'a." (Şimşek, 1961, s. 4) cümlesindeki "armağan" sözcüğü yazarın öz Türkçeciliğini ortaya koyar. Yine, yazarın "— İstiyoruz, dediler tümcek." (Şimşek, 1961, s. 13) cümlesinde kullandığı "tümcek", "Doldur kardeşim, dağarcığı iyi şeylerle basa basa doldur." (Şimşek, 1961, s. 26) cümlesinde kullandığı "dağarcık" ve "O sırada çok uzaktan bir toz bulutu yekindi." (Şimşek, 1961, s. 43-44) cümlesinde kullandığı "yekindi" sözcükleri öz Türkçeci tutumuna örnek gösterilebilir. Selahattin Şimşek, Doğu ya da Batı kökenli sözcüklerin yerine öz Türkçe sözcükler kullanarak çocukların Türkçe konusunda duyarlı olmalarını amaçlamaktadır.

Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı romanında bazı yazım, noktalama yanlışları ve anlatım bozuklukları da görülmektedir. Türkçe eğitimi açısından olumsuz örnek oluşturabilecek bu yanlışlardan bazıları şunlardır: Romanın ilk baskısında "şoför" sözcüğü yerine sürekli "şöför" yazımı kullanılmıştır. "Şöför gideceği köyü biliyordu" (Şimşek, 1961, s. 15) cümlesindeki bu yazım yanlış romanın ikinci baskısında "Şoför gideceği köyü biliyordu." (Şimşek, 1965, s. 15) biçiminde düzeltilmiştir. Yine "Ondan sonra diğer sınıflardaki çocuklarda öğretmenlerine bir köye gitmeleri için teklifte bulundular." (Şimşek, 1961, s. 19) cümlesindeki "de" bağlacının yanlış kullanımı ikinci baskıda "Ondan sonra diğer sınıflardaki çocuklar da öğretmenlerine bir köye gitmeleri için teklifte bulundular." (Şimşek, 1965, s. 19) biçiminde düzeltilmiştir. Romanın ilk baskısında "Öğretmen Oktay'a söz verdi." (Şimşek, 1961, s. 14) cümlesinde yanlış anlamaya yol açabilecek bir virgül (,) eksikliği görülmektedir. Nitekim ikinci baskıda bu hata düzeltilerek "Öğretmen, Oktay'a söz verdi." (Şimşek, 1965, s. 14) biçiminde yazılmıştır. Romanda geçen "Akşamları köylüler okulun bir odasında toplanıyorlar, Oktay da onlara hastalıklar ve başka şeyler hakkında bilgi veriyor, sağlıklarının nasıl korunacağını öğretiyorlardı." (Şimşek, 1961, s. 37) cümlesinde de "öğretiyorlardı" sözcüğünde özne-yüklem uyumsuzluğu nedeniyle ortaya çıkan bir anlatım bozukluğu bulunmaktadır. Bu bozukluk romanın ikinci baskısında da yer almaktadır.

3.5. Selahattin Şimşek (1929, Sivas-1960, Hakkâri)

Selahattin Şimşek'in doğum yılı ansiklopedi ve sözlüklerde 1928 olarak geçmekteyken (Işık, 2007, s. 3360; Karaalioğlu, 1982, s. 526; Kurdakul, 1973, s. 362; Necatigil, 2004, s. 384; Uzunkaya, 2020; Yalçın, 2001, s. 959) Ünal (2020) yazarın doğumunu 1929 olarak verir. Yazarın *Hakkâri Dedikleri* adlı eserinin Martı Yayınları'nca yapılan ikinci baskısında doğum yılı 15.3.1929 olarak gösterilir (Şimşek, 1990, s. 3). Selahattin Şimşek'in doğumunu gün ve ay bilgisi de dâhil olmak üzere gösteren bu kaynak en doğru bilgiyi içermektedir. Yazarın kızı Olcay Şimşek, babasının doğum tarihinin 1929 olduğunu belirtmektedir. Selahattin Şimşek'in doğum yerine ilişkin de ansiklopedi ve sözlüklerde tutarsızlığa rastlanmaktadır. Işık (2007, s. 3360), Uzunkaya (2020) ve Yalçın (2001, s. 959) yazarın doğum yerini Hakkâri olarak verir. Ne var ki Selahattin Şimşek aslında Sivas'ın Gemerek ilçesine bağlı Çepni köyünde doğar. Çiftçi çocuğu olan yazar, kendisini ilkokuldan sonra okutmak istemeyen babasından habersiz Sivas'a kaçar. Amacı, Pazarören Köy Enstitüsü'ne kaydolmaktır. Işık (2007, s. 3360), Karaalioğlu (1982, s. 526), Necatigil, (2004, s. 384), Uzunkaya (2020) ve Yalçın (2001, s. 959) bu köy enstitüsünün adını "Pazarviran" olarak verse de ülkemizde bu adla bir köy enstitüsü bulunmamaktadır. Selahattin Şimşek Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesindeki Pazarören Köy Enstitüsü'nden 1944'te mezun olur. On altı yaşında Gemerek'e bağlı Dendil köyünde öğretmenliğe başlar. Burada on yıl süreyle ilkokul öğretmenliği yapar (1945-1955). Askerlik dönüşü bir yıl Tekmen köyünde çalışır, daha sonra Gemerek ilçesine atanır. 1957'de girdiği Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü'nde

yükseköğrenimini tamamlar. 1959'da ilköğretim müfettişi olarak atandığı Hakkâri'ye gider. At sırtında Oramar (Dağlıca) Köyü İlkokulunu denetlemeye giderken Büyük Zap Suyu'nda boğularak gözden kaybolur (3 Mayıs 1960). Yazarın suya kapılarak kaybolması *Hakkâri Dedikleri* adlı eserinde 5 Mayıs 1960 olarak gösterilir (Şimşek, 1990, s. 3). Yazarın adı günümüzde Hakkâri merkezdeki Şehit Selahattin İlkokulu ve Şehit Selahattin Ortaokulu'yla yaşatılmaktadır.

Oktay, Olcay ve Özay adlarında üç çocuğu bulunan Şehit Selahattin Şimşek'in eşi, *Hakkâri Dedikleri* eserinin başında "Duyarlı ve güzel insan, sorumlu anne, sevgili eşim" (Şimşek, 1990, s. 1) hitabıyla seslendiği, Sivas'ın Yıldızeli ilçesindeki Pamukpınar Köy Enstitüsü mezunu Mahizer (Uluoral) Şimşek (ölümü: 20 Ağustos 2012)'tir (*Köy Enstitüleri*, 2012, s. 5). Şimşek (2009) kendisiyle gerçekleştirilen bir röportajda annesi Mahizer Şimşek'in de dergilerde öykülerinin bulunduğunu "Annemin o dönemde dergilerde yayı[m]lanan öyküleri vardı ama, babamın ölümünden sonra üç çocuğa bakmak, onlara hem annelik hem babalık yapmak, yaşamaya ve yaşatmaya çalışmak ağır bastı ve yazmayı bıraktı." sözleriyle ifade eder. Selahattin Şimşek'in *Yeni Ufuklar*, *Eğitim Yolu*, *Köy ve Eğitim*, *Yücel*, *Demet*, *Varlık*, *Pazar Postası*, *Cumhuriyet*, *Yenilik* gibi gazete ve dergilerde yazıları bulunmaktadır. Son yazısı "Suskunlar" başlığıyla 1 Mayıs 1960'ta *Varlık* dergisinde yayımlanan yazardan geriye iki kitabı kalır:

1. *Hakkâri Dedikleri* (Gezi notları) (1960 Varlık Yayınları, 1990 Martı Yayınları),
2. *Köycü Oktay* (Çocuk romanı) (1961, 1965 Varlık Yayınları, 2002 Papirüs Yayınları) (Işık, 2007, s. 3360; Karaalioğlu, 1982, s. 526; Kurdakul, 1973, s. 362; Necatigil, 2004, s. 384; Şimşek, 1990, s. 3; Uzunkaya, 2020; Ünal, 2020; Yalçın, 2001, s. 959).

Resim 2. Selahattin Şimşek ve kitapları

4. Tartışma ve Sonuç

Pazarören Köy Enstitüsü mezunu öğretmen-yazar Selahattin Şimşek, oğlu Oktay'ın adını verdiği *Köycü Oktay* adlı çocuk romanında köyü ve köylüyü merkeze alarak bu iki kavramı ülkenin gelişmesinin, ilerlemesinin temel unsuru olarak görür. Atatürk'ün 1 Mart 1922'de TBMM 1. Dönem 3. Yasama Yılı Açılış Konuşması'nda "Türkiye'nin sahibi ve efendisi kimdir? Bunun cevabını derhal birlikte verelim: Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi, gerçek üreticisi olan köylüdür." (TBMM, 1922) diyerek toplumdaki önemine dikkat çektiği köylülere 1961'de yayımlanan bir çocuk romanının büyük değer atfederek yer vermesi Türk çocuk edebiyatı tarihi açısından büyük bir zenginliktir. Yazar, okurlarına köyü ve köylüleri sevdirek gelişmiş, huzurlu ve mutlu bir toplum kurmanın nasıl gerçekleşeceğini göstermeye çalışır. Şimşek'e göre

çağdaş bir toplum ancak birlik ve beraberlik içerisindeki insanlarla, eğitimle ve çok çalışmakla elde edilebilir.

Köycü Oktay'da romanın idealize edilmiş merkez kişisi Oktay'ın şehir çocuğu olmasına rağmen köye ve köylüye derin sevgi beslemesi, sınıf ayrımcılığını yok sayarak köy ve köylü için şevkle çalışması dikkat çekmektedir. Her yurttaşın vatanına ve milletine karşı okumak, çalışmak, bilgiyi paylaşıp yaymak gibi önemli sorumlulukları olduğunu hatırlatan roman özellikle eğitilmiş bireylerin fakirlik, hastalık ve cehaletle mücadele etmesi gerektiğini vurgular. Anadolu'nun kalkınmasının ancak köyle ve köylüyle gerçekleşeceğine inanan Selahattin Şimşek *Köycü Oktay*'da eğitim, sağlık ve ziraat olmak üzere üç temel konuda atılacak adımlar ve gerçekleştirilecek çalışmalarla ülkenin bayındır olacağını altını çizer. Özellikle şehir çocuklarının köyden ve köylüden kopuk bir yaşam sürdürdüğünün bilincindeki yazar *Köycü Oktay*'ı kaleme alarak çocukları köy üzerine düşünmeye çağırır. 1960'larda köyün ve ülkenin gelişmesi için idealist çocuk karakteri Oktay'ı tasarlayan, köyün sorunlarını tespit ederek bu sorunlara çözümler sunan Selahattin Şimşek köy konusunda çocuk edebiyatımızın önemli bir boşluğunu doldurur.

Selahattin Şimşek'in eğitimci kimliği düşündüklerini ve hissettiklerini romanına pedagojik duyarlıkla yansıtabilmesini sağlar. Okurlarına başta insan sevgisi olmak üzere köy, köylü, vatan sevgisi aşıl原因an; çalışkanlık, sorumluluk, alçak gönüllülük, iyilik gibi değerleri sezdirmeye çalışan yazar dil konusunda öz Türkçeci bir tutum benimser. "Varlık Çocuk Klâsikleri" arasında yer alan *Köycü Oktay*; çocukların pedagojik duyarlılığının gelişmesinde, değerleri sezerek kavramasında, ana dili bilinci oluşturmada dikkate değer bir eserdir. Ne yazık ki bu eserin günümüzde yeni basımı bulunmamaktadır. Yayınevlerine düşen görev, bu eseri renkli çizimlerle donatarak yeniden çocuklarla buluşturmak. İklim değişikliği, küresel ısınma, aşırı nüfus artışı, salgın hastalık kıskacında köyün, köylünün ve ziraatın her geçen gün önemini artırdığı 21. yüzyıl Türkiye'sinde çocuklara toprak, köy ve köylü sevgisi aşıl原因amada eğitim şehidi Selahattin Şimşek'in *Köycü Oktay* adlı çocuk romanından yararlanılabilir.

Kaynakça

- Akçam, A. (2010). Anadolu Rönesansı'nda Köy Enstitüleri. *Kuruluşunun 70. Yılında Bir Toplumsal Değişim Projesi Olarak Köy Enstitüleri Sempozyumu*, 286-311.
- Akdağ, E. (2022). *Toplumcu Gerçekçi Yazarların Çocuk Romanlarında Eğitim (1940-1980)*. Ankara: Nobel Bilimsel.
- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, F. (1976). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp ve Aka.
- Bayrak, M. (1978). *Köy Enstitülü Yazarlar-Ozanlar*. Ankara: Töb-Der.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Güleryüz, H. (2004). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi Kuram ve Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Işık, İ. (2007). *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi* 8. Ankara: Elvan.
- Karaalioğlu, S. K. (1982). *Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp ve Aka.
- Karpat, K. (1962). *Türk Edebiyatında Sosyal Konular*. İstanbul: Varlık.
- Kaygana, M., Yapıcı, Ş. ve Aytan, T. (2013). Türkçe Ders Kitaplarında Değer Eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 657-669.

- Köy Enstitüleri (2012). 35, Ankara: Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı.
- Kurdakul, Ş. (1973). *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*. Ankara: Bilgi.
- Lenin, V. İ. (1968). *Sanat ve Edebiyat* (Ş. Hulûsi, Çev.). İstanbul: Payel.
- Merriam-Webster. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pedagogy> [Erişim tarihi: 16.08.2023].
- Nas, R. (2004). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi.
- Necatigil, B. (2004). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. İstanbul: Varlık.
- Okay, O. (2011). *Edebiyat ve Edebî Eser Üzerine*. İstanbul: Dergâh.
- Önen, M. A. (1966). *Eğitim Ansiklopedisi*. Ankara: Ansiklopedi.
- Örgen, E. (2017). *Romanın Krizi*. İstanbul: İz.
- Şimşek, O. (2009). Kitap Konusunda Oynanan Oyunlar... *Açık Gazete*, 19 Şubat. <https://acikgazete.com/kitap-konusunda-oynanan-oyunlar/>, [Erişim tarihi: 16.08.2023].
- Şimşek, S. (1961). *Köycü Oktay*. İstanbul: Varlık.
- Şimşek, S. (1965). *Köycü Oktay*. İstanbul: Varlık.
- Şimşek, S. (1990). *Hakkâri Dedikleri*. İstanbul: Martı.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Kök.
- TBMM (1922). *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, 18(2).
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tüzer, İ. ve Hüküm, M. (2019). *Edebiyat Sosyolojisi: Edebiyata Sosyolojiden Bakmak*. Ankara: Akçağ.
- Uzunkaya, F. (2020). Selahattin Şimşek. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selahattin-simsek>, [Erişim tarihi: 16.08.2023].
- Ünal, M. (2020). *Zap Suyu'nda Kaybolan Öğretmen*. <https://eskimiyen.com/zap-suyunda-kaybolan-ogretmen/>, [Erişim tarihi: 16.08.2023].
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming Qualitative Data: Description, Analysis, and Interpretation*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2016). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yalçın, M. (Ed.). (2001). *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi II*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Yıldırım, A. (2011). *Eleştirel Pedagoji*. Ankara: Anı.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zengin, A. Y. & Zengin, N. (2009). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Truva.